

Källkritik - hur vet vi något?

Ämne

Historia

Årskurs

Åk 4-8

Tid

ca 15 minuter

Arbetsform

Helklass

Uppgift

Under äventyrets gång stöter Virs och Semla på saker och texter från förr som de försöker förstå sig på. Men hur vet man egentligen något om det som hänt förr? I denna uppgift lär sig eleverna om källkritik genom en interaktiv övning i klassrummet.

Syfte

Den här uppgiften syftar till att stärka elevernas förståelse och användning av olika informationskällor när de läser om historia. Genom att tänka igenom och diskutera vad en informationskälla är för något, och vad de har för för- och nackdelar, stärks deras förmåga att kritiskt analysera och tolka information. Övningen kan på samma sätt användas inom andra ämnen än bara historia.

Koppling till läroplanen (Lgr22, historia)

Åk 4-6

Vad historiska källor är, till exempel arkeologiska fynd, texter, muntliga berättelser och digitalt material, och hur de kan användas för att ge kunskaper om det förflutna.

Åk 7-9

Tolkning av historiska källor från någon tidsperiod och granskning utifrån källkritiska kriterier. Värdering av källornas relevans utifrån historiska frågor.

Material

Skriv ut bilder som representerar olika typer av källor, stora nog att de som sitter längst bak i klassrummet kan se dem om de hålls upp längst fram vid tavlan. Alternativt skriv det stort på ett papper. Det är bra att ha minst fem källor. Färdiga bilder att skriva ut finns att hämta i det digitala lärarmaterialet.

Exempel på källor

Böcker

Internet

Naturen

Fråga en lärare

Biblioteket/fråga en bibliotekarie

Museet

Forskare

Så här gör du

1

Ha bilderna redo, men visa dem inte för eleverna. Be dem föreställa sig att de har fått i uppgift att skriva en text om historia. Fråga dem sedan var eller hur de skulle gå till väga för att hitta information till sin text, alltså var någonstans de kan hitta information om historia.

2

När en elev räcker upp handen och kommer med ett förslag, så får den elev den motsvarande bilden som du har. Eleven får sen komma fram och ställa sig längst fram vid tavlan och hålla upp sin bild så att resten av klassen kan se. Skulle eleven komma med ett förslag som det inte finns en bild på, får du snabbt skriva ner det på ett papper för hand. När du har minst tre elever (fyra eller fem brukar vara att föredra) uppräddade framför tavlan, så går du vidare till nästa steg.

3

Eleverna med lappar står på en rad framför tavlan. Nu är det dags för deras kompisar att flytta runt på dem. Be eleverna räkka upp handen och säga hur de vill flytta runt på sina kompisar framme vid tavlan. Förklara för dem att målet är att den bästa, mest trovärdiga källan ska stå längst till vänster, och att den sämsta, minst trovärdiga källan ska stå längst till höger. Var noga med att de ska motivera varför de vill göra flytten, tex "Så du vill byta plats på böcker och internet. Varför är böcker en bättre källa än internet, tycker du?"

Fortsätt så tills alla är nöjda, eller i ca 5 minuter, sen får du bryta.

4

Nu har du en färdig rangordning. Gå igenom varje källa, och sammanfatta vad som sagts om varje källa under tiden som de flyttades runt. I vissa fall kan du behöva lägga till resonemang kring dem om det inte sagts så mycket. Ta upp någonting bra och dåligt med varje källa, tex:

Böcker

Måste ofta gå igenom en lång process och redigeras av många innan den kan publiceras, MEN böcker kan bli gamla. När de väl publicerats kan man inte ändra något i dem, så om man kommer på ny information så kan det inte enkelt läggas till den. Ju nyare bok, desto bättre.

Internet

Finns otroligt mycket information MEN vem som helst kan enkelt säga vad som helst.

Naturen

Du kan se saker med egna ögon och behöver inte lita på vad någon annan säger MEN är svår att tolka utan rätt förkunskap. Tex kan du fråga om de kan läsa runskrift, och om de inte kan det så är det svårt att tolka en runsten.

Fråga en lärare/bibliotekarie/forskare

Dessa människor kan mycket och har gått en lång utbildning MEN även de kan olika saker och kan vara ibland vara oense med varandra om vad som är rätt.

Museum

Stor eftertanke och forskning har lagts ner på ett museums utställningar MEN det är i slutändan någon som valt ut vad som anses viktigt nog att visas upp. Ett museum har ofta ett enormt antal föremål i sina samlingar, men bara en bråkdel kan ställas ut pga platsbrist. Även museiintendenter kan ha politiska åsikter och en agenda.

5

Avsluta med att ställa frågan igen: så vilken källa är bäst, nu när de vet att alla källor har olika för- och nackdelar? Försök försiktigt leda dem mot svaret att om samma sak står i flera källor så ökar sannolikheten att det är sant. Om det däremot bara står i en källa, och resten säger något annat, så är det förmodligen inte sant.